

Introducció

La titulació de Psicologia de la Universitat de Barcelona (UB) ha estat avaluada dins el Programa d'avaluació institucional de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya (AQU Catalunya) de 2000.

El procés d'avaluació intern s'ha allargat excessivament, ja que el Comitè Intern es va constituir el juny del 2000 però no va ser fins al mes d'octubre de 2001 que va concloure l'informe d'autoavaluació.

El Comitè Extern que va avaluar la titulació de Psicologia va ser nomenat per AQU Catalunya el març de 2001 i estava compost per dos acadèmics i un professional, tots tres relacionats amb l'àmbit de la psicologia, i un metodòleg.

En general, els processos d'avaluació interna i externa han discorregut amb normalitat.

Context institucional

La titulació de Psicologia s'imparteix a la Universitat de Barcelona des de l'any 1968. Al principi, aquest ensenyament formava part dels estudis de la Facultat de Filosofia i Lletres, com una de les seves seccions. Posteriorment va passar a ser una especialitat dins la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació, fins que l'any 1983 es va crear definitivament la Facultat de Psicologia. Des d'aleshores, la titulació ha mantingut un caràcter capdavanter, com ho demostra, entre d'altres, el fet de comptar amb el 51% dels estudiants matriculats a Psicologia a tot Catalunya.

La Facultat de Psicologia està adscrita a la Divisió IV, de Ciències de la Salut, de la UB. L'adscripció va ser consensuada per la mateixa Facultat, que actualment es mostra francament favorable a aquesta ubicació dins Ciències de la Salut, malgrat que hi ha algunes tensions a causa de l'ampli espectre de coneixements que abracen els seus departaments: des de la psicologia de l'educació fins a la psiquiatria i la psicobiologia clínica.

La Facultat està ubicada físicament al campus Mundet, un enclavament urbanísticament privilegiat, tot i que està relativament allunyat d'altres campus de la UB. Aquest campus el comparteixen les facultats de la Divisió V, de Ciències de l'Educació, i altres centres i institucions de la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona.

La trajectòria de la titulació ha estat clarament ascendent i de millora, tant pel que fa a la recerca i a la docència com pel que fa a les pràctiques i les relacions amb altres institucions i amb el teixit social en general.

Taula 1. Dades generals de la UB. Curs 2000-2001

	Psicologia, UB
Alumnes de l'ensenyament	2.966
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	5.797
Alumnes totals matriculats a la UB	57.084
Alumnes de cicle llarg a la UB	40.175
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de la UB	5,3%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de cicle llarg de la UB	7,4%
Percentatge d'alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	51%

Psicologia és una titulació amb un pes considerable dins la UB. Té el 7,4% dels estudiants de cicle llarg de la universitat i gairebé el 42% dels estudiants de la Divisió IV. El grau d'autonomia de la titulació és similar al que tenen la resta de titulacions de la UB.

L'accés a l'estudi

La titulació ofereix 575 places de nou accés. La demanda en primera opció es manté un 50% per sobre de l'oferta i, en el curs 2000-2001, l'ha superat en 305 places. És la titulació de Psicologia més sol·licitada en el conjunt de les universitats catalanes, ja que ofereix el 50% de les places d'aquest ensenyament a tot Catalunya i compta amb el 50 % de la demanda en primera opció. No obstant això, la demanda en primera opció ha anat disminuint en els últims anys i actualment és inferior a la del curs 1993-1994.

La nota de tall ha anat augmentant progressivament des del curs 1993-1994 i s'ha mantingut per sobre del 6 des del curs 1995-1996. Des del 1999-2000 s'ha produït una entrada important d'estudiants que provenen de cicles formatius de grau superior, que representen al voltant del 7% de la matrícula total i que tenen notes de tall superiors a 7.

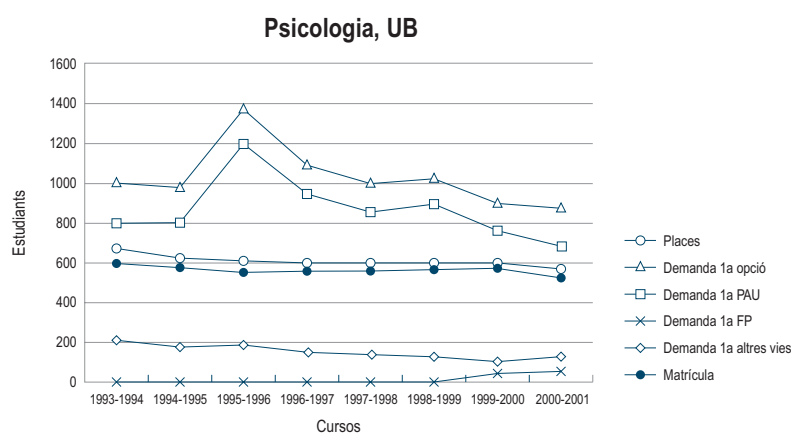
Taula 2. Notes de tall. Evolució 1996-2001

Titulació	Via d'accés PAU					Altres vies				
	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001
Psicologia, UB	6,16	6,09	6,09	6,16	6,10	—	—	—	7,21	7,52

Taula 3. Demanda d'accés a les titulacions. Curs 2000-2001

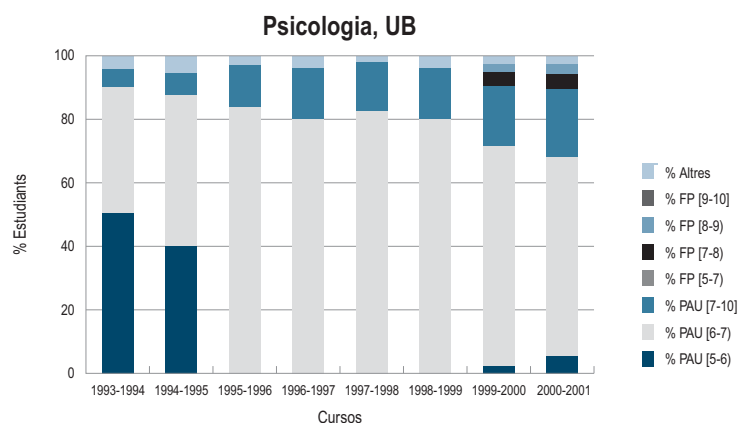
Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda/oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	FP	
Psicologia, UB	575	880	1,53	688	62	526

* Places ofertes a Catalunya: 1.155.
Demanda en 1a opció a Catalunya: 1.712.

Taula 4. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1998-1999			Curs 1999-2000			Curs 2000-2001		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
Psicologia, UB	0%	79,6%	15,5%	2,3%	71,1%	18,5%	2,3%	62,0%	22,2%
Titulació	Via d'accés FP								
	Curs 1998-1999		Curs 1999-2000		Curs 2000-2001				
	<7	>7	<7	>7	<7	>7	<7	>7	
Psicologia, UB	—	—	0%	5,70%	0%	6,60%			

En general, la distribució dels estudiants de nou accés per notes d'accés ha evolucionat positivament. Tot i que l'interval de notes entre 5 i 6 ha augmentat lleugerament, la distribució s'ha desplaçat cap a l'interval de notes superiors a 7, que en el curs 2000-2001 s'ha situat en el 22% de la matrícula. Aquests aspectes són positius si es té en compte que la titulació ha perdut un 20% de la demanda en primera opció des del curs 1996-1997.

Tot i que Psicologia, com s'ha dit, s'adscriu a la Divisió de Ciències de la Salut de la UB, el 50% dels estudiants nous provenen del batxillerat de ciències socials, el 25% del d'humanitats i el 25% restant de les opcions científicotècnica i biosanitària. Aquesta heterogeneïtat de l'entrada produeix alguns problemes per establir els requisits d'accés i per la diversitat de coneixements bàsics dels estudiants. Per solucionar, en part, aquest problema, el Pla d'estudis ofereix dues assignatures anivelladores de biologia i matemàtiques que es poden cursar com a crèdits de lliure elecció.

El Comitè Extern ha recomanat que la titulació implanti una política de captació d'estudiants més activa i que estigui més d'acord amb els plantejaments de l'ensenyament.

Fites, objectius i planificació

El document *Ponència del Pla d'estudis de Psicologia* (18-11-1998) recull, d'una manera molt precisa i clara, els objectius i el perfil de formació dels graduats. La titulació pretén oferir una formació generalista, de manera que els estudiants adquireixin els coneixements necessaris per comprendre i explicar la conducta humana des de les perspectives biològica, psicològica i sociocultural, que els permetin incidir en els diferents àmbits d'aplicació psicològica. La titulació informa i planteja críticament la multiplicitat de paradigmes sobre la conducta i aborda els recursos que la societat té organitzats per atendre el desenvolupament psicològic de l'ésser humà. A més, desenvolupa les eines metodològiques necessàries per a la recerca sobre la conducta humana, proporciona el llenguatge necessari per entendre els avenços de la disciplina i, a la vegada, pretén desenvolupar en els estudiants les sensibilitats i habilitats que requereix un psicòleg.

La majoria dels objectius de l'ensenyament estan abastament recollits en el Pla d'estudis tot i que, en alguns casos, el Pla *per se* no pot matisar el fet de plantejar críticament la multiplicitat de paradigmes explicatius de la conducta ni assegura la transmissió als estudiants de la sensibilitat i les habilitats que requereix el tractament psicològic. Aquests aspectes depenen fonamentalment de la competència del professorat per transmetre'ls adequadament.

Els responsables de la titulació han observat un cert desnivell entre les expectatives dels estudiants i els continguts i la formació que reben. Tot i que el Comitè d'Avaluació Extern reconeix que els continguts curriculars no poden respondre mimèticament a les necessitats dels estudiants, recomana a la titulació dur a terme un estudi en profunditat sobre la inserció laboral dels graduats per intentar adaptar, en la mesura que sigui possible, els objectius formatius a les demandes socials.

Finalment, cal dir que la titulació no disposa de mecanismes de revisió i seguiment dels objectius, un procediment imprescindible a l'hora d'avaluar els resultats i d'introduir les modificacions que es considerin oportunes.

El programa de formació

El nou Pla d'estudis de la titulació va ser publicat al BOE el 18 d'agost de 1999. Consta de 300 crèdits repartits en dos cicles de 150 cada un. El 74 % dels crèdits (222) són obligatoris; el 16% (48), optatius, i la resta, de lliure elecció. Les assignatures optatives estan concentrades en el segon cicle i, encara que no s'organitzen en perfils d'especialitat, permeten aprofundir en alguns aspectes ja que es distribueixen en cinc blocs curriculars: salut i benestar, organització social, educació, programació i avaluació, processos psicològics i recerca bàsica. El Pla d'estudis actual redueix l'optativitat respecte del Pla de 1992.

Amb el nou Pla d'estudis es pretenia estructurar i organitzar l'ensenyament de manera que fos factible obtenir el títol en el temps previst, reduir la sobrecàrrega lectiva i la complexitat organitzativa, disminuir el nombre d'assignatures mitjançant l'augment del nombre de crèdits, reduir l'activitat presencial de l'estudiant i donar resposta als problemes que planteja la diversitat de la formació dels estudiants nous. En general, el nou programa d'estudis proporciona als estudiants una formació molt bona en aspectes metodològics i té una base teòrica, científica i metodològica excel·lent, ja que, entre altres punts, s'ha reforçat amb continguts comuns necessaris per a l'estudi de la psicologia.

Taula 5. El programa de formació

Psicologia, UB	
Publicació al BOE	19-09-1999
Anys de durada	4
Pla d'estudis	
Crèdits troncal i obligatoris	222
Teoria	138
Pràctica	84
Crèdits optatius (b)	48
Crèdits de lliure elecció	30
Total	300
Graus i assignatures	
Grau mínim de practicitat obligatòria	37,8%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	41
Oferta de crèdits optatius propis (a)	246
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	16%
Relació d'optativitat (a/b)	5,1
Pràctiques	
Projecte final de carrera / Pràcticum	Sí
Pràctiques en empreses	Sí

Durant l'avaluació s'han detectat algunes reiteracions de continguts entre diferents matèries i certes dificultats en l'ensenyament pràctic d'assignatures troncal i obligatòries, sobretot un excés de teoria en les pràctiques. En aquest sentit, el Comitè Extern recomana a la titulació que revisi algunes assignatures en què l'encaix entre les diferents matèries que les componen no és prou satisfactori. Els experts també consideren que els continguts entre els cicles no estan prou diferenciats i que cal augmentar l'activitat pràctica de les assignatures optatives del segon cicle. La docència pràctica ha estat un dels aspectes més tractats durant l'avaluació externa i, en aquest sentit, el Comitè Extern recomana la creació d'un programa de pràctiques minucioses que situï la titulació, sense cap dubte, dins l'àrea de Ciències de la Salut i com una ciència bàsicament orientada a la intervenció en els diversos àmbits professionals. Pel que fa al pràcticum, tant els estudiants com els tutors dels centres que els acullen l'han valorat positivament. Tot i així, els experts creuen que caldria fer un esforç per millorar el mecanisme de tutories del pràcticum a la Facultat, així com la coordinació entre la Facultat i els centres on els estudiants fan pràctiques. Per això, també s'hauria de disposar d'una dotació administrativa adequada que pugui respondre a la complexitat d'aquesta activitat.

Els programes de les assignatures es revisen cada curs acadèmic i són aprovats pels òrgans pertinents; els estudiants els valoren positivament, si bé, en general, els consulten poc.

Desenvolupament de l'ensenyament

La metodologia docent més utilitzada en la titulació és la lliçó magistral, sobretot en les classes teòriques. Els crèdits pràctics es basen majoritàriament en la resolució de problemes i en els seminaris. L'anàlisi i la presentació de lectures i la redacció d'informes són altres activitats vinculades a les pràctiques i al treball personal de l'estudiant. En general, els estudiants, tot i que critiquen alguns aspectes metodològics i de participació a classe, se senten satisfets amb la metodologia docent. En canvi, el Comitè Extern recomana limitar l'ús de la transparència i ampliar les estratègies didàctiques participatives i, en aquest sentit, ha destacat positivament els 40 projectes d'innovació docent de diferents assignatures que s'han concedit a la titulació entre el 1995 i el 1999 –elaboració d'eines informàtiques, de textos i material escrit, de material audiovisual, etc.

Pel que fa a les tutories, la titulació en té de dos tipus: les d'assignatura, per mitjà de les quals el professorat resol els dubtes de l'alumnat respecte a la matèria que imparteix, i les d'informació i assessorament que es duen a terme durant els períodes de matriculació. Tot i la bona disponibilitat del professorat, els estudiants usen poc les tutories. Així, un estudi intern de la titulació assenyala que al voltant del 75% dels estudiants no han assistit mai a una tutoria, malgrat que els horaris d'atenció tutorial es fan públics en començar el curs acadèmic i la majoria dels estudiants manifesten que els coneixen. D'altra banda, la titulació va dur a terme, durant els cursos 1997-1998 i 1998-1999 una experiència pilot de tutors acadèmics. Aquests tutors van assessorar un grup d'estudiants sobre aspectes acadèmics, d'organització del currículum, de la matrícula, etc. La titulació encara no ha fet un estudi per valorar aquest projecte que va fracassar, entre altres aspectes, per l'ús escàs que en van fer els estudiants i per problemes en l'organització. El Comitè Extern d'Avaluació ha recomanat analitzar a fons aquesta experiència i posar en marxa accions per reinstaurar la figura del tutor acadèmic.

L'avaluació dels aprenentatges es fa per mitjà d'una prova escrita final, normalment de resposta múltiple (tipus test) i, a vegades, es combina amb respostes obertes. A les assignatures optatives, s'utilitzen en proporcions iguals els exàmens test i els de pregunta oberta. També s'utilitzen, per avaluar els estudiants, els treballs, les exposicions, la participació a classe, etc. El Comitè Extern ha recomanat que es plantegi d'implantar en la titulació un model d'avaluació que permeti un aprenentatge més reflexiu, més crític, més elaborat i sustentat sobre els grans principis que regeixen el desenvolupament de la psicologia com a ciència. En definitiva, un model d'avaluació que permeti als estudiants reflectir els coneixements adquirits, més que no pas la capacitat memorística que tenen a curt termini.

Taula 6. Distribució d'alumnes a les titulacions. Curs 1999-2000

Psicologia, UB	
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs	
Teoria	130
Pràctica	nd
Mitjana d'alumnes de nou ingrés per grup de 1r curs	
Teoria	130
Pràctica	nd
Mitjana d'alumnes per grup de 1r cicle	
Teoria	119
Pràctica	nd
Mitjana d'alumnes per grup de 2n cicle	
Teoria	129
Pràctica	nd
Alumnes totals	
	3.155
Alumnes equivalents a temps complet	
	nd
nd: dada no disponible	

Taula 7. Resultats acadèmics. Curs 1999-2000

Psicologia, UB	
Taxa d'èxit 1r curs	
1a convocatòria	59%
2a convocatòria	44%
Taxa d'èxit 1r cicle	
1a convocatòria	64%
2a convocatòria	45%
Taxa d'èxit 2n cicle	
1a convocatòria	84%
2a convocatòria	50%
Rendiment acadèmic	
1r curs	57%
1r cicle	62%
2n cicle	82%
Mitjana d'alumnes titulats (1996-1999)	
	173
Taxa de graduació (en tant per u)	
	0,29

Les taxes d'èxit se situen al voltant del 60% en la primera convocatòria del primer cicle i a l'entorn del 85% en la del segon. En general, les taxes d'èxit són considerablement millors en la primera convocatòria que en la segona. Els valors de les taxes d'èxit i de rendiment coincideixen molt i les de graduació s'han considerat baixes. La mitjana de graduats entre els anys 1996 i 1999 se situa en el 29%. També s'ha detectat una taxa d'abandonaments significativa i un nombre elevat d'estudiants que dilaten la seva trajectòria acadèmica –un 41% dels estudiants continuen els estudis cinc anys després d'haver-los començat–, a causa, fonamentalment, de la compaginació de feina i estudis.

En general, els estudiants coneixen el Pla d'estudis i les exigències de les assignatures. D'altra banda, la participació als llocs de representació de la Facultat, els departaments i la Divisió queda coberta en totes les eleccions i el nombre d'estudiants que voten en les diferents convocatòries se situa al voltant del 15%.

Professorat

El 74% dels professors adscrits a la titulació són numeraris, fonamentalment són professors titulars d'universitat, l'altre 25% són majoritàriament professors associats. Tot i així, en alguns departaments, com ara el de Psicobiologia, Psicologia Social i Psicologia Evolutiva I de l'Educació, la proporció d'associats és major i fins i tot supera el nombre de professors funcionaris. La formació acadèmica i professional del professorat és molt adequada al perfil de formació de la titulació. El grau de compliment de la funció docent és alt i, en general, els estudiants estan satisfets amb l'atenció que reben del professorat.

Pel que fa al repartiment de la docència, durant el procés d'avaluació s'ha constatat una presència excessiva de professorat associat en assignatures troncales de primer cicle i un cert desplaçament dels catedràtics i titulars d'universitat cap al segon, cosa que, segons el Comitè Extern, s'hauria de canviar.

Els experts també han recomanat als departaments que desenvolupin i fomentin polítiques actives de formació de professorat, especialment destinades als professors novells, i que es plantegin en profunditat la millora de la funció docent.

Taula 8. Dedicació docent del professorat. Curs 1999-2000

Psicologia, UB	
Professorat ordinari	74%
Catedràtics d'universitat	10%
Titulars d'universitat	63%
Catedràtics d'escola universitària	0%
Titulars d'escola universitària	1%
Associats	23%
Altres	3%

Instal·lacions

Les instal·lacions amb què compta la titulació són excel·lents, tant les dedicades a la docència com les de recerca i les zones de treball del professorat. El Comitè Extern d'Avaluació ha destacat molt positivament els laboratoris i l'estabulari, tant pel que fa a la dotació de material i de personal com pel que fa al funcionament.

La dotació de material informàtic és correcta i el servei de biblioteca s'ha qualificat de modèlic, ja que disposa d'un fons excel·lent i de personal adequat i funciona molt bé. Aquesta biblioteca és compartida amb la Divisió V, de Ciències de l'Educació, de la UB, amb la qual la Facultat de Psicologia també comparteix el campus.

En general, les aules tenen els mitjans audiovisuals necessaris, si bé en algunes aules determinades caldria ampliar la dotació de material informàtic.

El grau d'accessibilitat de la Facultat per a les persones discapacitades és correcte, ja que hi ha rampes i ascensors que permeten a aquestes persones accedir a totes les instal·lacions i als equipaments docents.

En general, el grau de neteja i higiene de les instal·lacions és bo i el servei de restauració funciona raonablement bé.

Relacions externes

La titulació concedeix una gran importància a la relació de la Universitat amb la societat i, en particular, amb el món professional. Els contactes més habituals s'estableixen per mitjà del pràcticum, però també són importants els convenis de cooperació educativa i els programes d'intercanvi internacional Sòcrates i ERASMUS. El pràcticum es va incorporar al Pla d'estudis com una assignatura obligatòria de quinze crèdits l'any 1993 i hi participen, cada curs acadèmic, entre 400 i 600 estudiants. Hi ha 136 centres on l'alumnat pot desenvolupar una activitat pràctica professionalitzadora.

Darrerament, s'han incrementat els convenis de cooperació educativa. D'altra banda, el nombre d'estudiants que participen en els programes d'intercanvi Sòcrates i ERASMUS s'ha estabilitzat, amb una lleugera tendència a la baixa.

Recerca

Els sis departaments adscrits a la Facultat de Psicologia compten amb cinc grups consolidats de recerca i dos grups precompetitius. El grau de desenvolupament que presenten és satisfactori, tot i que tenen algunes dificultats per obtenir prou recursos econòmics per a la investigació. A la Facultat hi ha molts altres grups de recerca força actius en els àmbits que els corresponen. Pel que fa a les línies d'investigació, hi ha un predomini de la recerca de caràcter experimental relacionada amb les àrees psicobiològiques i de processos bàsics.

D'altra banda, la recerca està ben relacionada, en general, amb els programes de doctorat, els estudiants dels quals se senten satisfets. Caldria però, en opinió del Comitè Extern, incrementar el nombre de tesis llegides i de becaris postdoctorals.

Tot i les diferències entre àrees de coneixement, les línies de recerca de la Facultat tenen presència en revistes nacionals i internacionals de nivell. Caldria fer un esforç, però, per incrementar la productivitat científica de manera uniforme en totes les línies de recerca, com també per augmentar els contactes amb grups d'investigació nacionals i internacionals i millorar la difusió de la investigació duta a terme.